

Verbijstering na 'politieke aardbeving' in Thüringen

Achtergrond - 6 februari 2020 - Auteurs: Marja Verburg, Wiebke Pittlik

Dat FDP'er Thomas Kemmerich in Thüringen zich tot minister-president liet kiezen met steun van de rechts-nationalistische AfD, heeft tot grote beroering geleid in Duitsland. Kanselier Merkel noemde het onvergeeflijk. Inmiddels heeft Kemmerich aangekondigd zijn ambt als minister-president neer te leggen en wil de FDP in Thüringen het parlement ontbinden om nieuwe verkiezingen mogelijk te maken.

Het was een grote verrassing woensdag in Thüringen: het deelstaatparlement koos niet de zittende premier Bodo Ramelow (Die Linke) tot minister-president, maar de FDP-kandidaat Thomas Kemmerich, met steun van de AfD en de CDU.

De gebeurtenissen in Thüringen brachten heel Duitsland woensdag en donderdag in rep en roer. Als gevolg van alle felle reacties heeft Kemmerich inmiddels aangekondigd zijn ambt als minister-president neer te leggen. Hij wil daarmee de "smet van de steun door de AfD van het ambt van de minister-president wegnemen", zei hij donderdagmiddag. "Democraten hebben democratische meerderheden nodig, die in dit parlement duidelijk niet zijn te vormen", aldus Kemmerich. Hij beschuldigde de AfD ervan met "een perfide truc" te hebben geprobeerd "de democratie te beschadigen". Daar wil de FDP niet aan meedoen, zei hij. De FDP in Thüringen wil het parlement nu ontbinden om nieuwe verkiezingen mogelijk te maken.

Als gevolg van alle felle reacties heeft Kemmerich inmiddels zijn ambt als minister-president neergelegd

Juist de steun van de AfD maakte de verkiezing van Kemmerich zo problematisch. Geen van de andere Duitse partijen - noch in de deelstaten, noch in de Bondsdag - wil met de rechts-nationalisten samenwerken. Ze willen voorkomen dat ze een partij normaliseren die volgens hen antidemocratisch is en vreemdelingenhaat voedt. Voor de AfD in Thüringen geldt dat nog sterker, want die wordt geleid door de rechts-extremist Björn Höcke. Hij is voorman van Der Flügel, de extreme AfD-partijvleugel die door de [binnenlandse veiligheidsdienst Verfassungsschutz](#) in de gaten wordt gehouden. Dat een democraat als Kemmerich zich door een extremist als Höcke in het zadel heeft laten helpen, is volgens velen onacceptabel.

De CDU en de FDP werken samen met fascistten, klonk het woensdag. De Linke-partijleider Bernd Riexinger sprak van een dambreuk. Hij bedoelt daarmee dat de afgrenzing van extreem-rechts - een ongeschreven regel in de Duitse politiek - is doorbroken. Tegenstanders van de AfD verzamelden zich woensdagmiddag direct voor het Thüringse parlement in Erfurt voor een spontane demonstratie. Ook in veel andere Duitse steden gingen mensen de straat op om hun ongenoegen kenbaar te maken, zoals in Frankfurt am Main, Hamburg, Leipzig, Magdeburg, München en Dresden.

'Slechte dag voor de democratie'

De verkiezing van Kemmerich "heeft gebroken met fundamentele overtuigingen - voor de CDU en voor mij", [zei Merkel](#) donderdagmorgen vanuit Zuid-Afrika, waar zij op staatsbezoek is. De verkiezing van Kemmerich moet worden teruggedraaid, zei ze. De CDU mag op zo'n manier niet aan een regering in Thüringen deelnemen. Merkel sprak van een "slechte dag voor de democratie".

CDU-voorzitter Kramp-Karrenbauer dreigde woensdag al met consequenties voor de CDU-afdeling in Thüringen als die zou deelnemen aan een regering van Kemmerich. Zo'n regering heeft hoe dan ook de steun van de AfD nodig, aldus Kramp-Karrenbauer, en de CDU-partijlijn daarover is duidelijk: die sluit elke vorm van samenwerking met de AfD uit.

Nach dem Wahl-Eklat in [#Thueringen](#): Im [@heutejournal](#) droht [#CDU](#)-Chefin Annegret Kramp-Karrenbauer den Parteifreunden in Erfurt mit Konsequenzen, falls sie mit dem neuen [#FDP](#)-Regierungschef Thomas [#Kemmerich](#) zusammenarbeiten sollten. [#ThüringenWahl](#)
pic.twitter.com/ttli09ZUeq

— ZDF heute (@ZDFheute) February 6, 2020

Minderheidsregering

De verwachting was woensdag dat Ramelow, sinds 2014 minister-president van Thüringen, zou worden herkozen. Hij had de afgelopen maanden een minderheidsregering gesmeed van Die Linke, de SPD en de Groenen. Het regeerakkoord was al klaar. Maar Ramelow kreeg woensdag in de eerste en de tweede ronde geen meerderheid van de stemmen.

In de derde ronde stelde de FDP verrassend Kemmerich als kandidaat op. De AfD stemde toen niet voor haar eigen kandidaat, maar voor de liberaal. De CDU had geen eigen kandidaat ingebracht en stemde ook op Kemmerich. Daardoor kreeg Kemmerich 45 stemmen (van CDU, FDP en AfD), tegenover 44 stemmen voor

Ramelow. Duitse media onderzoeken of deze stunt van tevoren was afgesproken.

Nieuwe verkiezingen

Het deelstaatparlement in Thüringen koos met Kemmerich een minister-president van de kleinste fractie. De FDP kreeg bij de verkiezingen in oktober maar 5 procent van de stemmen en haalde ternauwernood de kiesdrempel. De kans dat het Kemmerich zou lukken een regering te vormen, was sowieso klein.

Samenwerking met de AfD sloot hij woensdag na zijn verkiezing al uit. Hij zei dat hij 'anti-AfD' en 'anti-Höcke' is. Ook met Die Linke wilde hij niet samenwerken. Hij leek woensdag uit te zijn op een minderheidsregering met de CDU, de SPD en de Groenen, maar daar was na alle woedende reacties binnen die partijen al niet veel kans op. Nieuwe verkiezingen leken daarom sowieso al waarschijnlijk.

Bij de verkiezingen in Thüringen in oktober vorig jaar verloren de regeringspartijen Die Linke, de SPD en de Groenen hun meerderheid. De recht-nationalistische AfD werd de tweede partij, maar met hen wilden de andere partijen niet samenwerken. De enige meerderheidsregering zou er een van Linke en CDU zijn geweest, maar de CDU wilde niet met Die Linke in zee.

'Middenkandidaat'

Binnen de CDU en de FDP waren woensdag in eerste instantie ook andere geluiden te horen. Sommige CDU'ers verdedigden de keuze voor Kemmerich als een voor een 'middenkandidaat'. Ze wilden niet op de linkse Ramelow stemmen. Dat de AfD ook voor Kemmerich koos, mag je de CDU niet aanrekenen, zeiden de verdedigers. Maar andere CDU'ers lieten via Twitter weten dat de CDU niet in deze val van de AfD had mogen lopen.

Binnen de FDP gingen in de loop van donderdag steeds meer stemmen op die wilden dat Kemmerich zou afzien van het premierschap. De landelijke FDP-leider Christian Lindner is donderdag naar Erfurt gereisd en heeft er [volgens Duitse media](#) bij Kemmerich op aangedrongen af te treden. Inmiddels heeft Lindner [aangekondigd](#) vrijdag de vertrouwensvraag te willen stellen in het partijbestuur, als consequentie van het debacle in Thüringen. Lindner zei donderdag dat "een politiek van het midden" niet zonder "brandmuur tegen extreem rechts, een brandmuur tegen de AfD" kan.

'Bruine stroom'

Bodo Ramelow reageerde woensdagavond laat op twitter op de winst van Kemmerich met een citaat van Hitler, wiens NSDAP in 1930 in Thüringen een overwinning behaalde. De nazi-leider zou daarop hebben gereageerd met de woorden: "De partijen in Thüringen die tot nu toe de regering vormden, kunnen

zonder onze medewerking geen meerderheid vormen."

"Den größten Erfolg erzielten wir in Thüringen. Dort sind wir heute wirklich die ausschlaggebende Partei.[...] Die Parteien in Thüringen, die bisher die Regierung bildeten, vermögen ohne unsere Mitwirkung keine Majorität aufzubringen."

A. Hitler, 02.02.1930 pic.twitter.com/icDXFSKzC7

— Bodo Ramelow (@bodoramelow) February 5, 2020

Ook anderen verwijzen naar de nazitijd in hun reactie op de gebeurtenissen in Thüringen. Rechts-extremisme-deskundige Matthias Quent van het Institut für Demokratie und Zivilgesellschaft in Jena adviseerde de Duitse politiek woensdag "zeer hard" te reageren. Komend jaar zijn er verkiezingen in Saksen-Anhalt, waarschuwde hij in '[Vorwärts](#)', de partijkrant van de SPD. "Als nu niet doortastend wordt gereageerd, verspreidt een bruine stroom uit het kleine Thüringen zich over de rest van de republiek", zei hij.

Deze citaten zijn illustratief voor de zorgen die in Duitsland leven over een terugkeer van het fascisme in de politiek. Daar wordt in Duitsland fel op gereageerd, niet alleen door politici, historici en politicologen. Ook een groot deel van van de Duitse bevolking en veel journalisten voelen zich verplicht '*Haltung zu zeigen*': ze spreken zich uit voor democratie en fundamentele waarden in de samenleving.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel:

<https://duitslandinstituut.nl/artikel/35447/verbijstering-na-politieke-aardbeving-in-thuringen>